

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
FÖR HANTVERKARE
2007**

Grunder för fristående examen

YRKESEXAMEN FÖR HANTVERKARE
2007

© Utbildningsstyrelsen 2007

Edita Prima Oy

Helsingfors 2007

ISBN 978-952-13-3443-6 (häft.)

ISBN 978-952-13-3444-3 (pdf)

DNR **19/011/2007**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **1.6.2007**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.7.2007 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger
L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr .
Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR HANTVERKARE

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för yrkesexamen för hantverkare. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.7.2007 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS
Kirsi Lindroos

Överinspektör

HANNA KETONEN
Hanna Ketonen

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem.....	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna.....	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen för hantverkare	8
1 § Examensdelarna	8

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för hantverkare och grunderna för bedömningen.....	9
1 § Planering av produkter.....	9
a) Krav på yrkesskicklighet	9
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	9
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	10
2 § Tillverkning av produkter.....	11
a) Krav på yrkesskicklighet	11
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	11
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	13
3 § Produktionen och affärsverksamheten i ett hantverksföretag.....	13
a) Krav på yrkesskicklighet	13
b) Mål och kriterier för bedömningen.....	13
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	16

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

---

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR HANTVERKARE

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen för hantverkare består av tre obligatoriska examensdelar (1, 2 och 3):

1. Planering av produkter
2. Tillverkning av produkter
3. Produktionen och affärsverksamheten i ett hantverksföretag.

Examen är klar när alla examensdelar avlagts med godkänt vitsord.

Examinandernas yrkesområde definieras i den personliga planen för yrkesprov. Yrkesområdet anges också i examensbetyget under rubriken Ytterligare information. Examinandernas yrkesområden kan vara till exempel konstinramning, docktillverkning, repslagning och tillverkning av konstglas.

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I YRKESEXAMEN FÖR HANTVERKARE OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

Med hantverkare avses i denna examen en yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i ett hantverksföretag som utför yrkesmässigt och lönsamt hantverksarbete. Hantverkaren kan erbjuda produkter, tjänster eller arbetsprestationer. Vid tillverkningen används ofta också maskiner men inte i så stor utsträckning som vid massproduktion och företagets produktserier är relativt små. Den slutliga bearbetningen av produkten görs till betydande del för hand.

1 § Planering av produkter

Examinanderna är insatta i hantverkstraditionen inom sitt område och kan utnyttja den estetiskt vid planering, tillverkning och marknadsföring av produkter. De utnyttjar olika metoder för att skaffa information och följer med utvecklingen inom sitt område för att upprätthålla och utveckla sin yrkesskicklighet.

Examinanderna vet vad interaktionsfärdigheter innebär och strävar efter att utveckla sin egen kompetens i att handla kundorienterat samt samarbetar vid behov med olika intressentgrupper.

De känner till lagstiftningen som berör modell- och upphovsrätt.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna är bekanta med hantverkstraditionen och -kulturen inom sitt yrkesområde.	Hantverkstradition och kultur Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan utnyttja hantverkstraditionen och -kulturen vid planering, tillverkning och marknadsföring av produkter.
Examinanderna kan söka information ur olika källor för att upprätthålla och utveckla sin yrkesskicklighet.	Informationssökning och -användning Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan inom sitt yrkesområde skaffa, bedöma och använda information på det språk som branschen förutsätter • kan dra nytta av datateknik inom olika delområden av planering, tillverkning och marknadsföring samt följa med utvecklingen inom sitt område.
Examinanderna behärskar processerna för planering och utveckling av en produkt och samarbetar vid behov med planerare och tillverkare.	Produktutvecklingsprocessen Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • känner till produktutvecklingsprocessens skeden • kan planera kundorienterade, trygga och ekonomiskt lönsamma produkter

	<ul style="list-style-type: none"> • kan skapa nätverk och samarbeta när det gäller planering, tillverkning och marknadsföring av produkter • kan beakta för vilken miljö produkten tillverkas • följer med branschens utveckling.
Examinanderna kan planera produkter och vet vilken betydelse planeringen har för slutresultatet.	<p>Produktplanering Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja ett lämpligt sätt att planera produkten på • kan framställa för produkten och ur kundens synvinkel nödvändiga bilder, miniatyrmodeller och modellstycken • kan skapa och tolka arbetsritningar • kan presentera sin plan för kunder och andra medlemmar i arbetsgemenskapen • kan följa med trender och planera estetiska produkter.
Examinanderna känner till modell- och upphovsrätten och handlar enligt dem.	<p>Modell- och upphovsrätt Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollerar att de handlar etiskt rätt i frågor som berör modellrätt • är insatta i bestämmelserna om användning av produktbilder och handlar enligt dem.
Examinanderna kan utnyttja sina estetiska och visuella färdigheter i arbetet.	<p>Estetiska färdigheter Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan beakta det estetiska vid produktplanering och vid bl.a. förpackning, marknadsföring och skyltning av produkter • förstår betydelsen av fantasibilder och det visuella när man ska skapa en image för företaget och göra produkterna lockande.
Examinanderna kan handla interaktivt i sitt arbete.	<p>Interaktionsfärdigheter Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan samarbeta med andra inom hantverksbranschen, med fackmän inom övriga branscher samt med kunderna.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Med examinander avses i denna examensdel yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i ett hantverksföretag som utför yrkesmässigt och lönsamt hantverksarbete.

Yrkesprovet avläggs, i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd plan för yrkesprov, på arbetsplatsen eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana verkliga processer som uppfyller villkoren och kriterierna för produktion inom branschen. Vid behov kan yrkesprovet kompletteras med intervjuer, frågor eller övriga dokument.

Denna examensdel avläggs helst i samband med andra examensdelar. Då yrkesprovet avläggs i samband med andra examensdelar, ska den som arrangerar yrkesprovet se till att bedömningen går att avskilja till en egen helhet.

2 § Tillverkning av produkter

Examinander som avlägger yrkesexamen för hantverkare känner till tillverkningsprocesserna inom sitt område. Produkterna tillverkas med branschens tekniker och material och arbetet håller hög kvalitet. Produkterna kan också vara tjänster eller arbetsprestationer. Examinanderna är bekanta med hantverkstraditionen och traditionella tillverkningstekniker inom området. De är också insatta i miljöfrågor och beaktar dem i sitt arbete.

I denna examensdel bestäms examinandernas yrkesområde i deras personliga plan för yrkesprov. Yrkesområden kan vara till exempel konstinramning, docktillverkning, repslagning och tillverkning av konstglas.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna kan planera en arbetsprocess inom sitt område.	Planering av arbetsprocesser Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan göra upp en arbetsordning för tillverkning av en produkt inom det egna yrkesområdet • kan välja ändamålsenliga arbetsmetoder • kan göra upp en tidtabell för arbetet med beaktande också av kundens önskemål.
Examinanderna känner till de vanligaste materialen och förnödenheterna inom sitt område samt deras egenskaper och hur man skaffar dem.	Materialkännedom Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan välja och skaffa de material och förnödenheter som behövs och beräkna åtgången • kan göra prisjämförelser med beaktande av faktorer som inverkar på den egna verksamhetens lönsamhet, kundens behov, kvaliteten på slutresultatet och på miljön • kan utarbeta bruks- och skötselanvisningar för en produkt.
Examinanderna kan använda och underhålla arbetsredskapen och maskinerna inom sitt yrkesområde på ett säkert sätt.	Arbetsredskap och maskiner Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan för varje enskilt fall välja ändamålsenliga arbetsredskap och maskiner bland dem som står till förfogande och använda dem

	<p>på ett yrkeskunnigt och säkert sätt</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utföra sådana dagliga underhållsåtgärder på maskiner och arbetsredskap som förutsätts av en arbetstagare och som arbetet kräver.
<p>Examinanderna kan tillverka produkter inom sin bransch på ett yrkesmässigt och kundorienterat sätt.</p>	<p>Tillverkning av produkter Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tillverka produkter ändamålsenligt och lönsamt • kan vid tillverkning och slutbearbetning av en produkt beakta de funktionella, ekonomiska och estetiska krav som kunden ställt på produkten • arbetar raskt och säkert med de maskiner och apparater de valt • kan följa direktiv och arbetsritningar • kan vid behov tillverka, skaffa och använda verktyg, schabloner och övriga hjälpmedel som behövs i arbetet.
<p>Examinanderna förstår betydelsen av hållbar utveckling och beaktar ekologiska aspekter.</p>	<p>Miljökunskap Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar allemansrätten i beaktande då de skaffar naturmaterial • beaktar vid materialanskaffning, -användning och -återvinning hur materialen påverkar natur och miljö • kan använda naturresurser ändamålsenligt och sparsamt i sitt arbete.
<p>Examinanderna känner inom sitt område till konsumentens rättigheter samt det viktigaste om näringsidkarens ansvar och skyldigheter vid tillverkning och marknadsföring av produkter.</p>	<p>Konsumentskydd Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till tillämpningsområdet och de centrala begreppen i fråga om konsumentskydd: konsument, näringsidkare och konsumtionsnyttighet • är bekant med de viktigaste författningarna och föreskrifterna om konsumentskydd, produktsäkerhet och produktansvar som tillämpas för hantverk samt vet vilken myndighet som bevakar konsumentskydd • känner till näringsidkarens aktsamhetsplikt och kan vid planering och tillverkning av egna produkter beakta faktorer som har stor betydelse för produktsäkerheten.

<p>Examinanderna inser betydelsen av ergonomi, arbets säkerhet och välbefinnande i arbetet inom sin bransch.</p>	<p>Arbetskydd och ergonomi Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till arbetskyddsbestämmelserna för branschen och följer dem • förstår betydelsen av ergonomi, arbets säkerhet, hälsa och av att orka i arbetet och iakttar detta i sitt arbete (bl.a. arbetsställningar och belysning) • kan använda maskiner och apparater på ett säkert sätt • kan skapa en trygg arbetsmiljö.
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Med examinander avses i denna examensdel yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i ett hantverksföretag som utför yrkesmässigt och lönsamt hantverksarbete.

Yrkesprovet avläggs, i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd plan för yrkesprov, på arbetsplatsen eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana verkliga processer som uppfyller villkoren och kriterierna för produktion inom branschen. Omfattningen av produkten som examinanderna tillverkar fastställs utgående från kraven på yrkesskicklighet. Yrkesprovet kan vid behov kompletteras med intervjuer, frågor eller övriga dokument.

Denna examensdel avläggs helst i samband med andra examensdelar. Då yrkesprovet avläggs i samband med andra examensdelar, ska den som arrangerar yrkesprovet se till att bedömningen går att avskilja till en egen helhet.

3 § Produktionen och affärsverksamheten i ett hantverksföretag

Examinanderna är medvetna om förutsättningarna för att arbeta inom yrket och för att bedriva företagsverksamhet. De kan granska möjligheterna till och riskerna med att starta och utveckla ett företag inom branschen. Examinanderna kan prissätta sina produkter eller tjänster. De vet vilket ansvar de har vid produktionen, försäljningen och marknadsföringen av produkterna och tjänsterna.

Examinanderna är medvetna om sin yrkeskunskap och målinriktade när det gäller att utveckla det egna kunnandet. De har samarbetsförmåga, antingen de är anställda eller företagare.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna är medvetna om sina möjligheter och förutsättningar för yrket och för att verka som företagare.</p> <p>De känner till möjligheterna och riskerna inom hantverksbranschen, oavsett om de är anställda eller företagare.</p>	<p>Identifiering av egen yrkesskicklighet och företagarkompetens Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bedöma sina personliga egenskaper och sin yrkesskicklighet samt behovet att utveckla sin yrkeskompetens • kan redogöra för framtida möjligheter och hot inom det egna yrkesområdet eller företaget

	<ul style="list-style-type: none"> • kan specificera en företagares ansvar och plikter • kan bedöma den egna verksamhetens lönsamhet och sina förtjänstmöjligheter som företagare • kan göra ett utkast till en affärsidé.
Examinanderna är insatta i kvalitetssystemen inom sitt område.	<p>Kvalitetssystem Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av kvalitetssystem samt de möjligheter de ger att utveckla den egna verksamheten och kan handla därefter.
Examinanderna känner till de förpliktelser angående produktsäkerhet och produktansvar som berör det egna arbetet och kan tillämpa dem.	<p>Produktsäkerhet och produktansvar i produktionen och affärsverksamheten i ett hantverksföretag Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till följderna av en felaktig produkt eller försenad tjänst samt de centralaste författningarna som berör prissättning och marknadsföring • kan sammanställa produktinformation för en egen produkt • kan redogöra för vad produktansvar innebär och hur skadeståndsskyldighet uppstår • är insatta i produktsäkerhetskraven.
Examinanderna känner till hur man inleder företagsverksamhet samt olika företagsformer och kan utgående från en affärsidé utveckla en ekonomiskt lönsam affärsverksamhet.	<p>Från affärsidé till lönsam företagsverksamhet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan med hjälp av sakkunniga göra upp en affärsverksamhetsplan • kan jämföra olika bolagsformer och välja en bolagsform som lämpar sig för den egna verksamheten • kan göra enkla lönsamhetskalkyler och tolka det egna företags bokslut • kan anlita sakkunniga i frågor som berör det egna företags beskattning och försäkringar samt ekonomiförvaltning.
Examinanderna är medvetna om de funktionella och ekonomiska förutsättningarna för och effekterna av produktionen.	<p>Produktion Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bedöma hur enstycks- och serieproduktion, beställnings- och underentreprenadsarbeten påverkar lönsamheten • kan organisera produktionen med be-

	aktande av säsongfaktorer, extrajobb och övriga faktorer som inverkar på lönsamheten.
Examinanderna kan prissätta sina produkter lönsamt.	<p>Prissättning Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • är insatta i konkurrensläget för de egna produkterna och kan prissätta sina produkter med beaktande av det lokala, regionala eller landsomfattande produktutbudet • kan prissätta produkter så att alla fasta och rörliga kostnader som påverkar priset samt försäljningskanalens effekter blir beaktade • vet hur prissättningen påverkar lönsamheten • kan följa bestämmelser om moms.
Examinanderna kan sälja och marknadsföra sina produkter.	<p>Försäljning och marknadsföring Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja rätta målgrupper • kan muntligt presentera sina produkter och tjänster för sina målgrupper • kan skapa broschyrer och annat marknadsföringsmaterial, antingen själva eller i samarbete med sakkunniga på det språk som marknaden förutsätter • kan välja lämpliga marknadsföringskanaler och försäljningssätt för sina produkter och tjänster • kan handla kundorienterat.
Examinanderna identifierar sin egen baskompetens och kan dra nytta av nätverk i sin företagsverksamhet.	<p>Nätverk i företagsverksamhet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner sin egen baskompetens och sina resurser och kan komplettera dem genom samarbete med andra på ett företagarmässigt och kundorienterat sätt • är kapabla att arbeta i ett nätverk och utnyttjar sina nätverkspartners kunnande.
Examinanderna identifierar de faktorer som inverkar på den egna arbetsförmågan och kan handla därefter.	<p>Välbefinnande i arbetet Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan då de gör upp dags-, vecko- och årsplaner beakta fysiska, psykiska och sociala faktorer som påverkar det egna välbefinnandet • kan ta ansvar för att de själva orkar i

	arbetet samt upprätthåller och utvecklar sin yrkesskicklighet
	<ul style="list-style-type: none"> • har förmåga att observera saker som påverkar välbefinnandet, såsom en trivsamt arbetsmiljö.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Med examinander avses i denna examensdel yrkesutövare, företagare eller arbetstagare i ett hantverksföretag som utför yrkesmässigt och lönsamt hantverksarbete.

Yrkesprovet kan bestå av en preliminär affärsverksamhetsplan för ett eget företag, kompletterad med utredningar om förutsättningarna för och riskerna med verksamheten. Examinanderna ska också göra en självbedömning och en utvecklingsplan som berör de egna möjligheterna och förutsättningarna att verka som företagare.

Denna examensdel avläggs helst i samband med andra examensdelar. Då yrkesprovet avläggs i samband med andra examensdelar, ska den som arrangerar yrkesprovet se till att bedömningen går att avskilja till en egen helhet.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
kirjasto@oph.fi
www.utbildningsstyrelsen.fi